ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՐԱՎԱՆԴԱՎՈՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՓԻՓԻՆ, 24 յունուարի 1900 թ.

ՓԻՓԻՆ ՄԱՐԴԸ ՄԻԱՅ

— Ուսուցի, պիտալիւն, իսկ մի՞ տալ ձեռքս ոտքս ծռել, ականջս խլանալ, ինձնից նեղացած ինձնից հեռանալ, ինձնով ամօթ համարել ու ամենայն ինչ ինձնից խորշել։

Ես ամենայն ինչ պատրաստ եմ տալու ձեզ ինձնից ինձնով, միայն թէ ինձնից հեռու չերթաք։

Ինձ համար ամենայն ինչ մեռած է, ինձ համար ամենայն ինչ ունայն է, ինձ համար ամենայն ինչ ոչինչ է, ինձ համար ամենայն ինչ ինձնով ինձնից հեռացած է։

Ինձ համար ամենայն ինչ ինձնից հեռացած

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ ՎԱՂԺԱՄԱՆԱԿԻ ԵՎ ՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԻ

(Դասագիրք հայոց պատմության համար)

Գրեց Ա. ՄՈՒՐԱՏԽԱՆՅԱՆ

Տպագրվում է «Նոր-Կեղի» շաբաթաթերթի 17 թվից։

Ֆոտոտիպ Նոր-Նախիջևանի տպարանի։

Հրատարակության նախապատրաստական աշխատանքների ընթացքում ինձ հաջողվեց հայտնաբերել մի շարք նոր նյութեր, որոնք լրացնում են մեր պատմագրության մեջ եղած բացերը։ Ինչպես հայտնի է, մինչև այժմ մեր պատմագրության մեջ ամենաքիչ ուսումնասիրված շրջանը եղել է Հուշարձան վաղ ժամանակների մասին մեր պատմագրության մեջ եղած տեղեկությունները շատ քիչ են և ոչ միշտ ճշգրիտ։ Ուստի ես ստիպված եղա ուսումնասիրել նաև հարևան ժողովուրդների պատմությունը, որպեսզի կարողանամ ավելի ճշգրիտ պատկերացում կազմել մեր նախնիների կյանքի մասին։ Ինչպես տեսնում եք, ես ամենից շատ ուշադրություն եմ դարձրել հայ ժողովրդի ծագման հարցին։ Ինչպես հայտնի է, մեր պատմագրության մեջ այդ հարցի շուրջ գոյություն ունեն երեք տեսակետ։ Ոմանք կարծում են, որ հայերը ասորիների ցեղակից են, ուրիշները կարծում են, որ հայերը ասորիների հետ ոչ մի կապ չունեն, իսկ երրորդները կարծում են, որ հայերը ասորիների հետ ոչ մի կապ չունեն, իսկ երրորդները կարծում են, որ հայերը ասորիների հետ ոչ մի կապ չունեն։

Ես ինքս էլ մինչև վերջերս կարծում էի, որ հայերը ասորիների հետ ոչ մի կապ չունեն, իսկ երրորդները կարծում են, որ հայերը ասորիների հետ ոչ մի կապ չունեն։ Սակայն հետագա ուսումնասիրությունները ինձ համոզեցին

ՏԱՐԱԾՈՒԹԻՒՆՔ

ՊԱՐԻԶ, 19 յունուարի (ին. ա.)։— Ընդհանուր ֆեոդալական հեղինակութիւնը մշտնջենաւոր ոտնատակ եղած ըլլալուն, ես չեմ կրնար հաւատալ, որ Նոր Ասիան ալ ենթարկուի ու ծառայական վիճակի մատնուի ուրիշ ազգերու իշխանութեան։ Ես կը հաւատամ, որ Ասիոյ ազգերը ալ իրենց ազատութեան համար պիտի կռուին, ինչպէս որ Եւրոպայի ազգերը կռուեցան։ Ես կը հաւատամ, որ Ասիոյ ազգերը ալ պիտի յաղթեն, ինչպէս որ Եւրոպայի ազգերը յաղթեցին։ Ես կը հաւատամ, որ Ասիոյ ազգերը ալ պիտի ունենան իրենց Վաշինկթոնները, Կոսիութները, Պոլիվարները, Կարիբալտիները, Պիսմարքները եւ Կարիլները։ Ես կը հաւատամ, որ Ասիոյ ազգերը ալ պիտի ունենան իրենց Ազատութեան Հռչակագիրները, Ազատութեան Պատերազմները եւ Ազատութեան Տաճարները։ Ես կը հաւատամ, որ Ասիոյ ազգերը ալ պիտի ունենան իրենց Ազատութեան Ծիրանաւոր

ԼՈՆԴՈՆ.—Այն լուրը, թէ Օմդուրմանում պտուած զօրքերն ապստամբել են, չի համապատասխանում իրողութեանը։ Այս լուրը ծագել է այն բանից, որ երկու գումարտակ, որոնց հրամայուած էր հրացանների վամփուշտներն իշխանութեանը յանձնել, այդ բանն անվստահութեան արտայայտութիւն նկատելով, սիրով չվերաբերուեցին այդ հրամանին, սակայն ոչ մի իրական ընդդիմութիւն ցոյց չտուին։ Բացի սրանից, ուրիշ ոչ մի այնպիսի բան չի պատահել, որ զօրքերի ընդհանուր դիսցիպլինային վերաբերէր։

ԼՈՆԴՈՆ. Լորդերի ժողով։ Սալիբէն ասաց, թէ պատերազմը պէտք է տանել մինչև վերջը, այնքան, մինչև որ բրիտանական դրօշակը բարձրացնուի Պրետորիայում և Օռանժ-Նէսբուրգում։ Ճառախօսն ասում է, թէ պէտք է հաւասարեցնել սպիտակամորթների իրաւունքները հարաւային Աֆրիկայում ու թոյլ չտալ, որ այնտեղ երբևիցէ պատերազմական զօրք կազմուի ոչ այլ կերպ, եթէ ոչ բրիտանական դերիշխանութեան տակ։ Եթէ այս է կառավարութեան նպատակը, ապա ինքը կրպաշտպանի նրան։ Պատերազմը կարելի չէ անարդար համարել։ Ճիշտ չէ, թէ բոէրների կառավարութիւնը կռւում է ազատութեան համար, բայց մինիստրների վարմունքի պախարակումը հիմք ունի։

ՍՊԻՐՄԻՆՍԿԱՄՊ.—Դեօնպոնպոլի հեծելազօրն այսօր խուզարկութեան ելաւ հարաւային ուղղութեամբ Հոնգկոնգ-պորտի դէմ, բայց թշնամի չտեսաւ։

ԼՈՆԴՈՆ, 22 յունուարի.—Բրայսը հերքեց այն մեղադրանքները, թէ ընդդիմադիր կուսակցութիւնն իրը թէ կամենում է օգուտ քաղել պատերազմից իւր համար։ Պատերազմական գործերի մասին մինիստրների տուած բացատրութիւնները աննշան են և անգոհացուցիչ։ Տրանսվաալում ապրող օտարերկրացիների գանգատները չափազանցուած են։ Օտարերկրացիներն իրենք կըստանային իրաւունքներ առանց պատերազմի, որն աւելի վատ է, քան այդ գանգատները։ Գերիշխանութեան խնդիրը Չեմբերլէնը մէջ զցեց առանց որևէ կարիք լինելու։ Ուրիշ ինչ կարելի էր սպասել բոէրներից, բացի պատերազմ հրատարակելուց, երբ պարզ էր, որ պատերազմը պատրաստում է։ Կառավարութեան վրայ ընկնող ամենածանր մեղադրանքն այն է, որ նրա դիւանագիտութիւնը յոխորտացող էր այն ժամանակ, երբ նրա պատրաստութիւնները խաղաղ ժամանակի համար էին։ Կառավարութիւնը հակառակորդներին առել խիստ օրինական casus belli-ի և պատերազմական առաջին չարժումների բոլոր օգուտները, այդ պատճառով անգլիացիներն սկսեցին միշտ ուշանալ և եւրոպական ցամաքումն էլ Անգլիայի դէմ եղած պախարակումն այնքան ընդարձակ ծաւալ ստացաւ։ Միակ բանը, որ այժմ անխուսափելի է, այդ՝ երկրի զայրոյթն է։ (Հաւանութիւն)։ Գոշենն ասում է, թէ ցաւով տեսնում է, որ ուղում են մեղադրել առանձին մինիստրների։ Առանձին կարելի չէ խօսել մինիստրների մասին. մինիստրութիւնը մի է ինչպէս ձեռք առնուած միջոցների, այնպէս և զօրծուած սխալմունքների վերաբերմամբ, և պէտք է նկատուի իբրև մի ամբող ջութիւն։ Գոշենը խօսում է ծովային իշխանութեան գործունէութեան մասին և մանրամասն է անում այն հանգամանքը, որ նաւատորմիղը կարողացաւ զօրաբանակին տալ ծանր թնդանօթներ ու զինուորներ, առանց սպասելու իր միջոցները և առանց թուլացնելու ծովային ծառայութիւնը։ Ի վերջոյ Գոշենն ասում է, թէ պէտք է բաւարար չափով ծովային ոյժեր թողնել կեդրոնացնելու համար ամեն րոպէ, որ հարկաւոր լինի։ Զարամիտ մարդիկ կարող էին ձգտել մեր թուլութիւնից ու երկիւղից օգուտ քաղել, բայց բարերաղդաբար օտարերկրեայ կառավարութիւնների հետ յարաբերութիւնները բարեկամական են։ Դրութիւնը թէև վտանգաւոր չէ, բայց ծանր է։

ԼՈՆԴՈՆ.—Պատգամաւորների ժողով։ Հակաճառութիւնների ընթացքում պահպանողական Սաունդերսընը նկատեց, որ Անգլիան յարձակման է ենթարկւում բոէրների կողմից առաջից և իռլանդական ազգայնականների կողմից—ետևից։ Իռլանդական ազգայնականները սարսափելի աղմուկ բարձրացրին։ Նախագահը բացատրեց, որ Սաունդերսընը չէանդգրեց պարլամենտական կարգը, որովհետև ժողովի ոչ մի անդամի անունը չտուեց։ Իռլանդական պատգամաւորները նոյնպէս վիրաւորական խօսքերով էին խօսում անգլիական ժողովրդի մասին։ Սաունդերսընն ի վերջոյ յետ է առնում իւր խօսքերը։

ԼՈՐԵՆՅՈ ՄԱՐԿԵԶՅ.—Ամերիկեան հիւպատոս Հէյը մեկնեց Պրետորիա։

Հաբերսոնոսից հաղորդում են, որ գնդապետ Պլումերը չարունակում է իր գործողութիւնները։ Յուն. 14-ի հեռագրով հաղորդում են, որ Պլումերի նոր թնդանօթներն սկսել էին ամրակոծել բոէրների դիրքը. բոէրները պատասխանում էին։ Թնդանօթների կռիւը չարունակւում է։

Տուլուց հաղորդում են, որ Լիմպոպո գետը բարձրացել է. Չալը քշել է կամուրջը, և մինչև մարտ ամիսը գետից անցնելն անկարելի կըլինի։

ԴՈՒԲԼԻՆ.—Նոնդվենից (Նաթալի և Տրանսվաալի սահմանի վրայ) լրագրներին հաղորդում են, թէ բոէրները թընդանօթներ են բերում Նոնդվենի և Գրիհայդի միջև եղած ճանապարհի վրայ իշխելու համար։ Ճանապարհի մօտ կան չաս բոէրներ, որոնք սկսել են Լէդի-Սմիթից և Դեօնդուց և մատղիը են արգելք լինել անգլիացիների Զուլուլանդի վրայով անցնելուն։

ԼՈՆԴՈՆ.—«Times»-ին Լորենցո-Մարկեզից հեռագրում են, թէ նախագահ Քրայնը Նաթալի քաղաքացիներին մի ճառ է ուղղել, որի մէջ Մեծ Բրիտանիային պախարակում է բոէրներին պատերազմի մէջ ձգելուն համար։ «Անգլիան,—ասում է նա,—արդէն բազմիցս զանազան տիզերում խմել է Տրանսվաալի և Օրանժի բոէրների միասին թափած արիւնը, բայց նա դեռ աֆրիկանդիների արիւնն էլ է թափում։

ՊԱՐԻԶ.—Լրագրները քննադատելով երեկ լոյս տեսած գեղին գիրքը, վկայում են Ծայրագոյն Արևելքում ֆրանսիական դիւանագիտութեան տարած յաղթութիւնները։ Ոմանք չնորհաւորում են այն բանի համար, որ ֆրանս-ռուսական համաձայնութիւնը հնարաւորութիւն տուեց յաղթութիւն տանելու, չնայելով բրիտանական խարդաւանքներին։

ՎԵՆՆԱ, 23 յունուարի. — «Neue Freie Presse»-ը հրատարակել է պարսից դեսպան Նարիման-խանի հետ իւր աշխատակցի ունեցած խօսակցութիւնը։ Դեսպանն ասել է, որ փոխադարձութեան գործը քաղաքական ոչ մի նշանակութիւն չունի. դա զուտ զրամական գործ է։ Ուրիշ որ պետութեան կարող էր դիմել պարսից կառավարութիւնը, եթէ ոչ Ռուսիային, որի հետ հարեան է Պարսկաստանը և առանձին կենդանի յարաբերութիւն ունի։

ԲԵՐԼԻՆ.—«Köln. Zeit.»-ը պարսից փոխադարձութեան տեղիւ զրում է, թէ Գերմանիան ոչ մի հիմք չունի դիմադրելու Պարսկաստանի իրերի այժմեան ընթացքին։ «Գերմանիայի քաղաքական շահերը Պարսկաստանում հաւասար են զերոյի,—ասում է այդ լրագիրը,—իսկ տնտեսական շահերի համար միայն օգտաւէտ կարող է լինել, եթէ մի զօրեղ ձեռք, որպիսին Ռուսիայի ձեռքն է, կարգ ու կանոն մտցնի Պարսկաստանի գործերի մէջ և նպատակայարմար զօրծողութիւններով հնարաւորութիւն տայ օգտուելու երկրի բնական առատ հարստութիւններից, և այդ բանն տոնանձին նշանակութիւն ունի Բաղդադի երկաթուղու համար։

ԲԵՐԼԻՆ.—Նահանգական դատարանի քրէական բաժինը երկու տարի և մի ամիս ժամանակով բանտարկութեան դատապարտեց այսօր «Վոյֆի գործակալութեան» նախկին երկու գործակալներին այն բանի համար, որ նրանք զողացել էին այդ գործակալութեան հեռագրները «Հիրչի գործակալութեան» տէրերից մէկի թելադրութեամբ։ «Հիրչի գործակալութեան» տէրը, Գաւրա Հիրչ, գողութիւնը թելադրելուն և գողերին թաքցնելուն համար դատապարտուած է բանտարկութեան երեք ամիս ժամանակով։

Խմբագիր հրատարակիչ՝
ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹԻՓԼԻՍԻ ՓՈՂՈՎԱՐԱՆ

Երեքշաբթի, յունուարի 25-ին,

ժողովարանի պ. պ. անդամների, կանդիդատների և նրանց ընտանիքների համար նեկայացում կըլինի հայոց դերասանական ընկերութեան դերասանների մասնակցութեամբ

I. ՄԵԾԳՈՂՆԻ ՄՈՒՐՃԱԳՈՂՆԵՐ

կոմ. 3 գործ. հեղ. Ց. Պարոնեանի փոխադր. Ա. Սաքդարեան-Արևշատեանի։

II. ԼԻՔԸ ԵՒ ԻՐ ԱՂԼԽԻՆԸ

կոմ. 1 արար. հեղ. Լաբորու թարգ. Փենիքսի։

Սկիզբը՝ երեկոյեան 8 ժամին

Տոմսակները, 20, 30, 50, 75 կ. և 1ր., վաճառւում են ժողովարանի բարապանի մօտ։

Ներկայացումը վերջանալուց յետոյ

(214) ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ 2—2

Մի ԴՈՐԾԱԿԱԼ (ագենտ) **ՂՐՅՄԻ ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ** (Սև ծովի) ափերում ԸՄԲԱՌՆՈՑՆԵՐ առնել ցանկացողներին առաջարկում է դիմել իրեն. ծախու առանցներ կան։

Հարցնել «Նոր-Դար»-ի խմբագրատանը։

(գ·) 20 - 14

եր. դոկտ. մին. բժշկ. խորհ. թոյլատրել է

ԿԱՏԵԽՈՒ-ԿՐԵՕԼԻՆԻ ՕՃԱՌԸ

Քիմիայի մագիստրոս Ե.Ի.ԴՈՒՋԵՒԻՉԻ

ԲԹԵԿԵԼՈՒԻ ՀԱՄԸՐ կաշու հիւանդութիւնների և

ՏՆԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԾ. ՀԱՄԱՐ

Օճառների մանրամասն նկարագիրը, որի մէջ ցոյց են տրուած գները և գործածուելիքան եղանակը, պահանջողին ուղարկում է ԶՐԻՒԲՈՐ լաբորատորիան—С.-Петербургъ, Б. Морская 13 Պահեստներ գտնւում են լաբորատորիայի կից և Տեր. Ապր. Առևտր. Ռուս. Ընկ. մէջ Պետերբուրգում և Խարկովում։ Վաճառւում է բոլոր դեղատներում և գեղերի խանութներում

(М) 62499 52—16

Лучшія средства для зубовъ:
ТИМОЛОВЫЙ ЗУБНОЙ ЭЛИКСИРЪ
ТИМОЛОВЫЙ ЗУБНОЙ ПОРОШОКЪ,
НО ТОЛЬКО
С.-Петербургской
ТЕХНО-*химичес. лабораторіи*
Остерегаться подражаній
Главный Складъ:
С.-Петербургъ, Коломенская, д. №12.
продается вездѣ

М. № 59421 9—6

ԹԻՓԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

սրանով յայտարարում է, որ իւր տեսանում 1900 թ. յունուարի 31-ին կէսօրուայ ժամը 12-ին աճուրդ է նշանակուած կատարով տալու քաղաքատան հինգ հորաբաժին, Նաւթլուղ կիսակայարանի դիմաց նաւթի պահեստներ չինելու համար։ Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները կարող են պայմաններին տեղեկանալ քաղաքային վարչութեան բաժանմունքումամեն լի օր, ցերեկուայ ժամը 9-ից մինչև 2-ը։

(212) 3—3

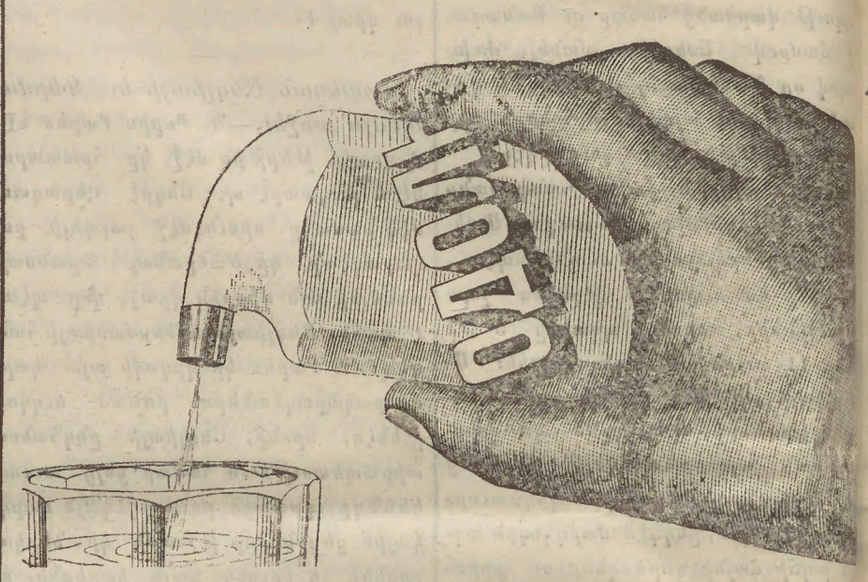

ԱՄԵՆԱԼԱՒԻՆ ԱՏԱՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

(М) № 196692 2—2

ԲՐՈԿԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐՖԻՒՄԵՐԻԱ

„ВОДЯНАЯ ЛИЛІЯ“

ՋՕՐԵՂ ԵՒ ԴԻՒՐԵԿԱՆ ԲՈՅՐ

ՍԱՊՈՆ—ՕԾԱՆԵԼԻՔ—ՊՈՒԴՐ

(М.) №87570 9—6

1 Р. трим мѣс. БОЛЬШАЯ 1 Р. трим

ЕЖЕДНЕВНАЯ ГАЗЕТА И ДВА ИЛЛЮСТРИРОВАН. ЖУРНАЛА

Второе изданіе „Биржевыхъ Вѣдомостей“ и

САМОСТОЯТЕЛЬНЫЙ въ своихъ сужденіяхъ, чуждый тенденціознаго извращенія фактовъ и безусловно независимый органъ печати. Ярко освѣщая всѣ явленія общественной жизни, имѣя отромную сѣтъ корреспондентовъ, эта газета при всоей твердости и неуклонности, справедливая и безпристрастная, уже много лѣтъ является, несомнѣнно
наиболѣе полнымъ
выразителемъ нуждъ провинціи.

Главные отдѣлы газеты, а въ особенности передовой, политической, столичной и провинціальной общественной жизни съ
ежедневными иллюстраціями.
фельетона, телеграммъ, корреспонденцій и пр.,—по своей полнотѣ и свѣжести совершенно отвѣчаютъ подобнымъ-же отдѣламъ другихъ большихъ столичныхъ газетъ. Въ ней нѣтъ ненужныхъ несвязанныхъ, случайныхъ замѣтокъ а ихъ замѣняетъ
ЖИВОЕ СЛОВО.

еженедѣльные журналы
1] „Новая Иллюстрація“
2] „Огонекъ“
какъ по своему содержанію, такъ и характеру своихъ иллюстрацій совершенно
новаго для россіи типа.
Въ живыхъ наброскахъ нашихъ художниковъ и корреспондентовъ въ нихъ находятъ свои отраженія всѣ
ЗЛОБЫ ДНЯ.

Въ передстоящимъ году будутъ напечатаны
„золотой дождь“ романъ Независимаго І. І. Ясинскаго.
„БУЛАВА И БУНЧУКЪ“ истор. романъ Д. Л. Мордовцева.
„КОСТРЫ“ повѣсть К. Случевскаго.
„Нежданно-Негаданно“ романъ Вас.И. Немировича-Данченко.
„НА СКЛОНѢ ВѢКОВЪ“ романъ К. В. Назарьева.
„СТО ЛѢТЪ НАЗАДЪ“ истор. романъ Е. Ронна.
и мног. друг.

Главная Контора „Биржевыхъ Вѣдомостей“ С.-Петербургъ, Невскій 2
ПОДПИСНАЯ ЦѢНА. стораго изданія «Биржевыхъ Вѣдомостей» съ журналами и съ пересылкою на годъ 4 руб., на 6 мѣсяцевъ—2 руб., на 3 мѣсяца—1 руб. на 1 мѣсяцъ—35 коп.
Въ 1899 году болѣе 70,000 подписчиковъ.

Дозв. цензурою. Тифлисъ, Янв. 24-го дня, 1900 г. Տպարան Ս. Մելիք-Ջանհազարեանի А. О. Меликъ-Шахназаріанца, Воронц. Набережн. церковный дом.